

Υποχρεωτικά Σεμινάρια Α' εξαμήνου

1. Μεθοδολογία της έρευνας/ Εκπόνηση επιστημονικής μελέτης (ΝΕΦ 100)

Καθηγητής Δημήτρης Αγγελάτος

Το σεμινάριο διαρθρώνεται με άξονα αναφοράς τους δύο στόχους του τίτλου του, αφενός την επιστημονική φιλολογική έρευνα, αφετέρου την εκπόνηση ομολογών, επιστημονικών (φιλολογικών) μελετών. Σύμφωνα με τον πρώτο άξονα, στόχος του σεμιναρίου είναι να αναπτύξει σε βάθος έννοιες, όρους, μεθόδους και πρακτικές της σύγχρονης έρευνας στο πεδίο της επιστήμης της Νεοελληνικής Φιλολογίας· σύγχρονης έρευνας βασισμένης σε αρμόδια εργαλεία δουλειάς και στο σωστό τρόπο χρήσης τους. Η οργάνωση της επιστημονικής έρευνας συνδέεται άρρηκτα με το δεύτερο άξονα και αναφέρεται στον τρόπο εφαρμογής των κεκτημένων της, στην εκπόνηση της επιστημονικής εργασίας, βασισμένης στον ομολόγο, επιστημονικό, τύπο λόγου.

Η έρευνα και η εκπόνηση μελετών στο πεδίο της επιστήμης της Νεοελληνικής Φιλολογίας, βασίζονται στην ακριβή ορολογία, στη δόκιμη χρήση της νεοελληνικής γλώσσας, στη μεθοδολογική επάρκεια, στην εποπτεία της νεοελληνικής λογοτεχνίας και των συμφραζομένων της (ιστορικών, αισθητικών και πολιτισμικών), στην κατακτημένη υποδομή (εργαλεία έρευνας και αρμόδιοι τρόποι χρήσης τους).

Στη βάση των προηγούμενων, είναι εφικτό να διατυπώνονται εύλογες υποθέσεις ερευνητικής εργασίας, να οριοθετείται σωστά το πεδίο που θα καλύψει η έρευνα, να εντοπίζεται και να αξιοποιείται με το δέοντα από επιστημονική άποψη τρόπο (αυτοψία των πηγών και προγενέστερη έρευνα), η συναφής βιβλιογραφία, να ολοκληρώνεται βάσιμα ο ερευνητικός σχεδιασμός και να διατυπώνεται στο πλαίσιο της συγγραφής με διακριβωμένο, επιτυχή και γόνιμο για τη μελλοντική έρευνα τρόπο.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Δημ. Αγγελάτος, *Η Άλφα Βήτα του νεοελληνιστή. Οδηγός για το εισαγωγικό μάθημα στην επιστήμη της Νεοελληνικής Φιλολογίας*, Αθήνα, Gutenberg, 2011.

J.-M. Adam, *Τα κείμενα: τύποι και πρότυπα. Αφήγηση, περιγραφή, επιχειρηματολογία, εξήγηση και διάλογος* (1992), (μετφρ.: Γιάν. Παρίσης· επιμ.: Ερατ. Καψωμένος), Αθήνα, Πατάκης, 1999.

R. D. Altick, *The Art of Literary Research*, Νέα Υόρκη, W. W. Norton & Company, 1975 [επταυξ. έκδ.].

M. M. Bakhtin, «Προς μια μεθοδολογία των ανθρωπιστικών επιστημών» (1974), (μετφρ.: Μαρία Γνησιού-Δημ. Αγγελάτος), *Σημείον* 3 (1995) 170-184.

Phil. Besnard-Anth. Hunter, *Elements of Argumentation*, MIT Press, 2008.

W. C. Booth-G. G. Colomb-J. M. Williams, *The Craft of Research*, Σικάγο, The University of Chicago Press, 1995.

Y. Chevrel, *L'étudiant chercheur en littérature*, Παρίσι, Hachette, 1992.

U. Eco, *Πώς γίνεται μία διπλωματική εργασία* (1977), (εισαγ.-μετφρ.: Μαριάννα Κονδύλη), Αθήνα, Νήσος, 1994.

Al. Fisher: *Critical Thinking: An Introduction*, Cambridge, Cambridge University Press, 2011[2^η]

K. Howard-J. A. Sharp, *Η επιστημονική μελέτη. Οδηγός σχεδιασμού και διαχείρισης πανεπιστημιακών ερευνητικών εργασιών* (1983), (μετφρ.: Βασιλική Π. Νταλάκου), Αθήνα, Gutenberg, 1996.

Κυρ. Ντελόπουλος, *Σύστημα βιβλιογραφίας*, Αθήνα, Ε.Λ.Ι.Α. 1980.

W. J. Ong, *Προφορικότητα και εγγραμματοσύνη. Η εκτεχνολόγηση του λόγου* (μτφρ.: Κ. Χατζηκυριάκου), Ηράκλειο, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2001.

Αλέξ. Πολίτης (συνεργασία: Μαρία Μαθιουδάκη- Τριαντ. Ε. Σκλαβενίτης), *Εγχειρίδιο του νεοελληνιστή. Βιβλιογραφίες-Λεξικά-Εγχειρίδια-Κατάλογοι-Ευρετήρια-Χρονολόγια*, Ηράκλειο, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2002.

R. E. Scholes, *Η δύναμη του κειμένου. Λογοτεχνική θεωρία και διδασκαλία των γραμμάτων* (1985), (μετφρ.: Ζωή Κ. Μπέλλα), Αθήνα, Εκδόσεις Τυπωθήτω, 2005.

P. Szondi, «Περί φιλολογικής γνώσεως» (1962): *Δοκίμια. Χέλντερλιν, Σλέγκελ, Σίλλερ, Μπένγιαμιν*, (μετφρ.: Στέλλα Νικολούδη), Αθήνα, Εστία, 1999, 11-38.

D. Walton, *Fundamentals of Critical Argumentation*, Cambridge, Cambridge University Press, 2006.

M. Warner, *The Aesthetics of Argument*, Οξφόρδη, Oxford University Press, 2016.

2. Νεοελληνική Πεζογραφία (ΝΕΦ 110)

Αναπληρωτής Καθηγητής Γιάννης Ξούριας

Στο σεμινάριο εξετάζεται η νεοελληνική αφηγηματική πεζογραφία της περιόδου 1670-1821. Η μελέτη επικεντρώνεται σε ειδικά θέματα της πεζογραφικής παραγωγής αυτής της περιόδου, όπως π.χ. η ανάδυση του νεωτερικού πεζού μυθιστορήματος, η εμφάνιση νέων πεζογραφικών ειδών (αισθηματική αφήγηση, το νεωτερικό διήγημα κτλ.), η μετάφραση-δισκατευή εμβληματικών ή δημοφιλών έργων της ευρωπαϊκής πεζογραφίας, η σχέση της νεοελληνικής πεζογραφίας της περιόδου με καλλιτεχνικά-πνευματικά ρεύματα της περιόδου (μπαρόκ, κλασικισμός, προρομαντισμός) κ.άλ. Η προσέγγιση μπορεί να είναι γραμματολογική, ειδολογική, συγκριτολογική, θεματική, αφηγηματολογική, εκδοτική κτλ. Οι φοιτητές πρέπει να προσδιορίσουν ένα ερευνητικό ζητούμενο που αφορά στη νεοελληνική πεζογραφία,

να αναζητήσουν και να αξιολογήσουν τη σχετική βιβλιογραφία, να εκπονήσουν επιστημονική εργασία και να την παρουσιάσουν στην τάξη.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- Στ. Αθήνη, *Οψεις της νεοελληνικής αφηγηματικής πεζογραφίας 1700-1830. Ο διάλογος με τις ελληνικές και τις ξένες παραδόσεις στη θεωρία και στην πράξη*, Αθήνα, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών (Ε.Ι.Ε.) / Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών, 2010.
- Στ. Αθήνη – Γ. Ξούριας, *Νεοελληνική γραμματεία 1670-1830*, Αθήνα, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, 2015.
- Λ. Ι. Βρανούσης, *Οι πρόδρομοι*, Αθήνα, Αθήνα, «Αετός» Α.Ε. (Βασική Βιβλιοθήκη, αρ. 11), 1955.
- L. Brad Chisacof, *Antologie de literatură greacă din Principatele Române. Proză i teatru. Secolele XVIII-XIX*, Βουκουρέστι, Pegasus Press, 2003.
- Κ. Θ. Δημαράς, *Νεοελληνικός Διαφωτισμός*, 5η έκδοση, Αθήνα, Ερμής, 1989.
- Γ. Κεχαγιόγλου, *Πεζογραφική ανθολογία. Αφηγηματικός γραπτός νεοελληνικός λόγος*, τ. Α': Από το τέλος του Βυζαντίου ως τη Γαλλική Επανάσταση, τ. Β': Από τη Γαλλική Επανάσταση ως τη δημιουργία του ελληνικού κράτους, Θεσσαλονίκη, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών – Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, 2001.
- Π. Μ. Κιτρομηλίδης, *Νεοελληνικός Διαφωτισμός. Οι πολιτικές και κοινωνικές ιδέες, μετάφραση Σ. Νικολούδη*, 2η έκδοση, Αθήνα, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, 1999.
- Η. Τονητ, *Ιστορία του ελληνικού μυθιστορήματος*, μτφρ. Μ. Καραμάνου, επιμέλεια μετάφρασης Γ. Φ. Γαλάνης, Αθήνα, Πατάκης, 2001.
- (Εξειδικευμένη βιβλιογραφία για επιμέρους θέματα δίνεται κατά τη διάρκεια των συναντήσεων).

Υποχρεωτικά Σεμινάρια Β' εξαμήνου

1. Νεοελληνική Ποίηση (ΝΕΦ 120)

Ομότιμη Καθηγήτρια Χριστίνα Ντουσιά

Χρήσεις της αρχαιότητας στην νεοελληνική ποίηση

Η πρόσληψη του αρχαιοελληνικού παρελθόντος, όπως αποτυπώνεται στις πνευματικές και αισθητικές αναζητήσεις του 20ου αιώνα, και η δημιουργική χρήση της αρχαιότητας (διακειμενικά στοιχεία, μουσειακά εκθέματα, ερείπια, κ.λ.π.) στην νεοελληνική ποίηση είναι το αντικείμενο του σεμιναρίου. Η αρχαιότητα, μέσα από αυτά τα ίχνη, που λειτουργούν και ως παλίμψηστα, εμφανίζεται ως ένα δυναμικό αρχέτυπο, που μπορεί να ανασηματοδοτηθεί ανάλογα με την ιδεολογία και την αισθητική απόβλεψη του ποιητή ή να παραμείνει ως απλό σκηνικό του ποιήματος. Ειδικά στα έργα της γενιάς του τριάντα ο ιστορικός χώρος λειτουργεί ως μια μορφή επαναπροσδιορισμού της εθνικής μνήμης και πολιτισμικής συνέχειας με αισθητικούς όρους. Υπό αυτό το πρίσμα, η αξιοποίηση της αρχαιότητας σηματοδοτεί μια εκ νέου ένταξη της καλλιτεχνικής και λογοτεχνικής κληρονομιάς του παρελθόντος στο ιστορικό παρόν φανερώνοντας σημαντικές συγκλίσεις στην αισθητική και ιδεολογική χρήση της ως λογοτεχνικό μοτίβο, παρά τις όποιες ιδιαιτεριότητες παρουσιάζει η εκάστοτε λογοτεχνική δημιουργία.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Ancient Greek Myth in Modern Greek Poetry. Essays in memory of C.A. Trypanis*, Λονδίνο, Frank Class, 1996.
- P. Brunel, *Mythocritique: Théorie et Parcours*, Παρίσι, Presses Universitaires de France, 1992.
- L. Giannakopoulou, *Ancient Greek Sculpture in Modern Greek Poetry 1860 – 1960*, διδακτορική διατριβή, King's College London, 2000.
- G. Highet, *Η κλασική παράδοση. Ελληνικές και ρωμαϊκές επιδράσεις στη λογοτεχνία της Δύσης*, μτφ.: Τζ. Μαστοράκη, Αθήνα, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, 1988.
- Α. Λεοντή, *Τοπογραφίες ελληνισμού. Χαρτογραφώντας την πατρίδα*, μτφρ. Π. Στογιάννος, Αθήνα, Scripta, 1998.
- Μύθος και μοντερνισμός. Πρακτικά Διεθνούς Συμποσίου, Θεσσαλονίκη 31 Οκτωβρίου – 2 Νοεμβρίου 2002*, Διεθνές Συμπόσιο Συγκριτικής Γραμματολογίας, Εργαστήριο Συγκριτικής Γραμματολογίας, Θεσσαλονίκη 2003.
- Z. Σιαφλέκης, *Η εύθραυστη αλήθεια Εισαγωγή στη θεωρία του λογοτεχνικού μύθου*, Αθήνα, Gutenberg, 1994.
- Γ. Χαμηλάκης, *Το έθνος και τα ερείπιά του: Αρχαιότητα, αρχαιολογία, και εθνικό φαντασιακό στην Ελλάδα*, μτφρ. Ν. Καλαϊτζής, Αθήνα, Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου, 2012.

2. Συγκριτική Φιλολογία (ΣΦ 130)

Επίκουρη Καθηγήτρια Λητώ Ιωακειμίδου

Το μάθημα εξετάζει τον επιστημονικό κλάδο της Συγκριτικής Φιλολογίας, τους βασικούς ερευνητικούς του άξονες, τις επιστημολογικές-μεθοδολογικές του προϋποθέσεις και τους σκοπούς του. Ειδικότερα, γίνεται

μια ιστορική αναδρομή στη γένεση και την εξέλιξη της Συγκριτικής Φιλολογίας στην Ευρώπη και δίνεται έμφαση στην έννοια του εθνικού (έθνος, εθνική γλώσσα) ως προϋπόθεσης για τη γένεση αυτή. Στη συνέχεια, γίνεται μια συστηματική ανάλυση (λογοτεχνική και εξωλογοτεχνική) των στοιχείων του ορισμού της Συγκριτικής Φιλολογίας και αναδεικνύονται ως μεθοδολογικά εργαλεία σύγκρισης η αναλογία, η συγγένεια, η επίδραση, η τύχη ενός έργου κ.ά., με αντίστοιχα παραδείγματα από λογοτεχνικά έργα. Επίσης, αναπτύσσονται, μέσω χαρακτηριστικών παραδειγμάτων, βασικοί τομείς έρευνας της Συγκριτικής Φιλολογίας: Μοτίβα και θέματα, ιστορία των ιδεών, φιλοσοφία και λογοτεχνία, λογοτεχνικός μύθος κ.ά. Μέσα από τις σχέσεις Συγκριτικής Φιλολογίας και Θεωρίας της Λογοτεχνίας, αναδεικνύονται ζητήματα ποιητικής, λογοτεχνικών ειδών, θεωρίας της πρόσληψης, καθώς και η σχέση Συγκριτικής Φιλολογίας και Μεταφρασεολογίας/Μεταφραστικών Σπουδών. Με αφορμή τα ζητήματα αυτά, σταθμίζονται τόσο η σημερινή κατάσταση των συγκριτολογικών σπουδών, όσο και οι προοπτικές τους.

Στο σεμινάριο Συγκριτικής Φιλολογίας II, με κεντρικό άξονα τις διαπολιτισμικές και διακειμενικές σχέσεις, εξετάζονται ειδικά θέματα που εμπíπτουν στα πεδία έρευνας του συγκεκριμένου επιστημονικού κλάδου.

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

S. Bassnett, *Συγκριτική Γραμματολογία*, Κριτική εισαγωγή, πρόλογος, μεταφραστική επιμέλεια και επίμετρο Δ. Τζιόβας, Αθήνα, Πατάκης, 2000.

P. Brunel, *Mythocritique, Théorie et parcours*, Παρίσι, Presses Universitaires de France, 1992.

D. Chauvin – A. Siganos – Ph. Walter (επιμ.), *Questions de mythocritique, Dictionnaire*, Παρίσι, Imago, 2005.

B. Αθανασόπουλος, *Οι ιστορίες του κόσμου, Τρόποι της γραφής και της ανάγνωσης του οράματος*, Αθήνα, Πατάκης, 2005.

Z. I. Σιαφλέκης, *Από τη νύχτα των αστραπών στο ποίημα γεγονός, Συγκριτική ανάγνωση Ελλήνων και Γάλλων υπερρεαλιστών*, Αθήνα, Επικαιρότητα, 1989.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

Σύγκριση/Comparaison στην ιστοσελίδα του ΕΚΤ: <http://epublishing.ekt.gr/el/10922/Σύγκριση>

(για τα επιμέρους θέματα του μαθήματος δίνεται ειδική κάθε φορά βιβλιογραφία)

Υποχρεωτικό Σεμινάρια Γ' εξαμήνου

1. Θεωρία της Λογοτεχνίας (ΘΛ 140)

1) Πέγκυ Καρπούζου, Επίκουρη Καθηγήτρια & 2) Άννα Τζούμα, Ομότιμη Καθηγήτρια

1) ΘΕΩΡΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ: ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

Σκοπός του σεμιναρίου είναι η μελέτη της αλληλεπίδρασης των λογοτεχνικών κειμένων με τα πολιτισμικά τους περιεχόμενα. Οι φοιτητές εισάγονται στη θεωρητική έρευνα ζητημάτων συγκρότησης ταυτότητας και ετερότητας σε σχέση το σώμα και με το χώρο, όπως οι έννοιες αυτές επαναπροσδιορίζονται από τις σύνθετες σχέσεις φύσης, επιστήμης, τεχνολογίας και κουλτούρας στον 20ο και στον 21ο αιώνα. Μέσα από ένα κύκλο διαλέξεων και προφορικών παρουσιάσεων κομβικών για το θέμα θεωρητικών έργων, οι άξονες μελέτης του σεμιναρίου επικεντρώνονται στη διερεύνηση της ατομικής και συλλογικής ταυτότητας σε συσχετισμό με:

- τις κοινωνικές τάξεις, (μαρξιστική και μεταμαρξιστική κριτική)
- το έθνος, τη φυλή (ανθρωπολογική και μετα-αποικιοκρατική κριτική, θεωρίες περί έθνους)
- το φύλο και τη σεξουαλικότητα (φεμινιστική κριτική, μετα-φεμινιστική κριτική, έμφυλη κριτική)
- την ανθρώπινη ταυτότητα (μετα-ανθρώπινη κριτική)

Ειδική έμφαση δίνεται στη λογοτεχνική απεικόνιση των πολιτισμικών στερεοτυπικών κατασκευών της ετερότητας σε συγκεκριμένα λογοτεχνικά είδη (πχ. σε κείμενα ταξιδιωτικής λογοτεχνίας) ή /και στην αναζήτηση αναπαραστάσεων του (επαν)ορισμού της υποκειμενικότητας και της έννοιας του "ανθρώπινου", όπως αυτές εντοπίζονται στα έργα επιστημονικής φαντασίας. Το σεμινάριο ολοκληρώνεται με τη συγγραφή γραπτής εργασίας από τους φοιτητές πάνω σε ερευνητικά ζητήματα που αφορούν αναπαραστάσεις της ετερότητας, του διαφορετικού, του περιθωριακού και του ξένου σε ελληνικά, ευρωπαϊκά και αμερικανικά λογοτεχνικά κείμενα.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

J. Butler, *Αναταραχή φύλου. Ο φεμινισμός και η ανατροπή της ταυτότητας*, μτφρ. Γ. Καράμπελας, επιμ. Β. Καντσά, Αθήνα, Αλεξάνδρεια, 2009.

M. Foucault, *Ιστορία της σεξουαλικότητας*, 3 τόμ., μτφ. Κρητικός κ.ά., Αθήνα, εκδ. Ράππα, 1992.

D. Haraway, *Ανθρωποειδή, Κυβόργια και Γυναίκες: Η επανεπίνοηση της φύσης*, μτφρ. Π. Μαρκέτου, Αθήνα, εκδ. Αλεξάνδρεια, 2014.

D. Hillman David – U. Maude (επιμ.), *The Cambridge Companion to the Body in Literature*, Cambridge, Cambridge University Press, 2015.

E. J. Hobsbawm, *Έθνη και εθνικισμός από το 1780 μέχρι σήμερα. Πρόγραμμα, μύθος, πραγματικότητα*, μτφρ. Χ. Νάντρις, Αθήνα, Καρδαμίτσα, 1994.

R. Kearney, *Ξένοι, θεοί και τέρατα*, μτφρ. Ν. Κουφάκης, Αθήνα, Ίνδικτος, 2006.

C. Knellwolf & C. Norris (επιμ.), *Ιστορικές, φιλοσοφικές και ψυχολογικές όψεις της θεωρίας της λογοτεχνίας στον 20ό αιώνα*, θεώρηση μτφρ. Παράσχας, Πεχλιβάνος, Σηφάκη, Θεσσαλονίκη, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών – Ίδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη, 2010.

Ph. Smith, *Πολιτισμική θεωρία: Μια εισαγωγή*, Αθήνα, Κριτική, 2006.

R. T. Tally, Jr., *Spatiality*, Λονδίνο – Νέα Υόρκη, Routledge, 2013.

Thomsen Mads Rosendahl, *The New Human in Literature: Posthuman Visions of Changes in Body, Mind and Society after 1900*, Λονδίνο, Bloomsbury, 2013.

Βλ. επίσης συναφή διεθνή επιστημονικά περιοδικά μέσω του HEAL LINK (π.χ. *Culture, Theory and Critique, Criticism, Critical Quarterly, Journal of Literature and Science*).

Αναλυτική εξειδικευμένη βιβλιογραφία για τις επιμέρους ενότητες του σεμιναρίου και επιπλέον εκπαιδευτικό υλικό, βλ. στο e-class του μαθήματος: <https://eclass.uoa.gr/courses/PHIL639/>

2) ΘΕΩΡΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ: ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΙΣ ΘΕΩΡΙΕΣ ΤΩΝ ΤΑΥΤΟΤΗΤΩΝ

Στόχος του σεμιναρίου είναι ο προβληματισμός πάνω στις έννοιες της πολιτισμικής κριτικής, με έμφαση στις μεταδομιστικές και μετα-ανθρώπινες θεωρίες της υποκειμενοποίησης, καθώς και η μελέτη της λογοτεχνίας με βάση τις παραπάνω έννοιες.

Αναλυτικά:

- Εξετάζεται η πολιτική οικονομία του σώματος και της ταυτότητας.
- Αναδεικνύονται οι εξουσιαστικοί λόγοι που διέπουν τους όρους του πολιτισμικού διανοητού, οι οποίοι ρυθμίζουν την έννοια της υποκειμενικότητας (έμφυλης, φυλετικής, σεξουαλικής).
- Αμφισβήτηση των παραδοσιακών όρων εννόησης του υποκειμένου και της οντολογίας της ουσίας. Επανορίζονται οι ταυτότητες ως απόρροια σχηματισμών λόγου και επιτελεστικότητας.
- Διερεύνηση των διαπερατών ορίων ανθρώπου-μηχανής. Εστίαση στην τεχνο-επιστήμη και στη βιολογία. Μετα-οργανικές και μετα-έμφυλες μορφές σωματοποίησης.
- Ανάκληση της θεωρίας των γενικών συστημάτων, η οποία αναιρεί την Καρτεσιανή διάκριση υποκειμένου-αντικειμένου.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

A. Αθανασίου (επιμ.), *Φεμινιστική θεωρία και πολιτισμική κριτική*, Αθήνα, Νήσος, 2006.

Μπ. Άντερσον, *Φαντασιακές κοινότητες. Στοχασμοί για τις apparatuses και τη διάδοση του εθνικισμού*, μτφρ.

Π. Χαντζαρούλα, Αθήνα, Νεφέλη, 1997.

N. Badmington, *Posthumanism*, Palgrave Macmillan, 2000.

P. Bourdieu, *Η ανδρική κυριαρχία*, Αθήνα, Πατάκης, 2002.

R. Braidotti, *Νομαδικά υποκείμενα. Ενσωματότητα και έμφυλη διαφορά στη σύγχρονη φεμινιστική θεωρία*, μτφρ. Α. Σηφάκη, Ο. Τσιακάλου, Αθήνα, Νήσος, 2014.

J. Butler, *Αναταραχή φύλου. Ο φεμινισμός και η ανατροπή της ταυτότητας*, μτφρ. Γ. Καράμπελας, επιμ. Β. Καντσά, Αθήνα, Αλεξάνδρεια, 2009.

Y. N. Harari, *Homo Deus. Μια σύντομη ιστορία του μέλλοντος*, μτφρ. Μ. Λαλιώτης, Αθήνα, Αλεξάνδρεια, 2017.

Haraway Donna, *Ανθρωποειδή, Κυβόργια και Γυναίκες. Η επινόηση της φύσης*, μτφρ. Π. Μαρκέτου, Αθήνα, Αλεξάνδρεια, 2014.

K. Hayles, *How we became Posthuman: Virtual Bodies in Cybernetics, Literature and Informatics*, Σικάγο – Λονδίνο, University of Chicago Press, 1999.

E. Hobsbawm – T. Ranger (επιμ.), *Η επινόηση της παράδοσης*, μτφρ. Θ. Αθανασίου, Αθήνα, , Θεμέλιο, 1983.

C. Knellwolf – C. Norris (επιμ.), *Ιστορία της Θεωρίας της Λογοτεχνίας /9. Ιστορικές, φιλοσοφικές και ψυχολογικές όψεις της θεωρίας της λογοτεχνίας στον 20ό αιώνα*, θεώρηση μτφρ. Σ. Παρασχάς, Μ. Πεχλιβάνος, Ε. Σηφάκη, Θεσσαλονίκη, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών – Ίδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη, 2010.

P. MacCormack, *Posthuman Ethics: Embodiment and Cultural Theory*, Λονδίνο, Routledge, 2012.

Δ. Μακρυγιάννη (επιμ.), *Τα όρια του σώματος. Διεπιστημονικές προσεγγίσεις*, Αθήνα, Νήσος, 2004.

Αναλυτική εξειδικευμένη βιβλιογραφία για τις επιμέρους ενότητες του σεμιναρίου και επιπλέον εκπαιδευτικό υλικό, βλ. στο e-class του μαθήματος: <https://eclass.uoa.gr/courses/PHIL1189/>

Σεμινάρια Επιλογής Α' και Γ' Εξαμήνου:

1. Νεοελληνικό Δράμα (ΝΕΦ 222)

Επίκουρη Καθηγήτρια Τίνα Λεντάρη Κρητικό Θέατρο της Αναγέννησης

Το σεμινάριο ασχολείται ειδικά με τα λογοτεχνικά είδη που εμφανίζονται στη βενετοκρατούμενη Κρήτη στα τέλη του 16ου αιώνα και καλλιεργούνται μέχρι την πτώση του Χάνδακα: την τραγωδία, την κωμωδία και το ποιμενικό δράμα/“τραγικωμωδία”. Τα είδη αυτά αντιπροσωπεύονται από σημαντικό αριθμό έργων υψηλής λογοτεχνικής αξίας. Οι εξελίξεις αυτές σχετίζονται άμεσα με τις εξελίξεις στον χώρο της ιταλικής λογοτεχνίας. Παρουσιάζονται και εξετάζονται:

- εισαγωγικά θέματα από την ιστορία και τη θεωρία του νεοκλασσικού δράματος στην αναγεννησιακή Ιταλία
- τα κρητικά θεατρικά έργα και οι δημιουργοί τους στα πολιτισμικά και λογοτεχνικά συμφραζόμενα της κρητικής αναγέννησης
- οι διακειμενικές σχέσεις και ο ευρύτερος διάλογος με την ιταλική αναγεννησιακή λογοτεχνία
- η κειμενική (χειρόγραφη και έντυπη) παράδοση των κρητικών θεατρικών έργων και τα προβλήματά της
- οι ειδολογικές συμβάσεις (τραγωδία, κωμωδία, ποιμενικό δράμα)
- η θεματική και ιδεολογία των έργων του Κρητικού Θεάτρου.
- ειδικά ζητήματα ερμηνευτικής και ποιητικής

Η θεματική του σεμιναρίου επεκτείνεται και στην θεατρική παραγωγή των Επτανήσων, που θεωρείται η συνέχεια και απόληξη του Κρητικού Θεάτρου, με χρονικό όριο τα τέλη του 18ου αιώνα.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Andrews R., *Scripts and Scenarios. The Performance of Comedy in Renaissance Italy*, Κέμπριτζ: Cambridge University Press, 1993.

M. Ariani, *Tra classicismo e manierismo. Il teatro tragico del Cinquecento*, Φλωρεντία: Olschki, 1974.

M. T. Herrick, *Comic Theory in the Sixteenth Century*, Ουρμπάνα: University of Illinois Press, 1950.

M. T. Herrick, *Italian Comedy in the Renaissance*, Ουρμπάνα: University of Illinois Press, 1960.

B. Weinberg, *A History of Literary Criticism in the Italian Renaissance*, 2 τόμ., Σικάγο: University of Chicago Press, 1961.

- Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

- *Ελληνικά*
- *Θησαυρίσματα*
- *Κρητικά Χρονικά*

2. Συγκριτική Φιλολογία II (ΣΦ 281)

Επίκουρη Καθηγήτρια Λητώ Ιωακειμίδου - Επίκουρη Καθηγήτρια Τίνα Λεντάρη «Εκδοχές της αφηγηματικής μυθοπλασίας από τον Μεσαίωνα στον 18^ο αιώνα».

Το σεμινάριο εξετάζει, σε επίπεδο ποιητικής, θεματικής, υφολογίας και ιδεολογίας, διάφορους τύπους παλαιών μυθοπλασιών, από τον Μεσαίωνα έως και τον 18^ο αιώνα, επιχειρώντας να προσεγγίσει πολυεπίπεδα τη γέννηση και την εξέλιξη προδρομικών μορφών του σύγχρονου μυθιστορήματος. Το εγχείρημα αυτό βασίζεται ταυτόχρονα σε τρεις άξονες:

Α) Ανάκληση, μέσα από την εξειδικευμένη βιβλιογραφία, των καθοριστικών απόψεων-συνθέσεων-θεωριών για τη γέννηση και την εξέλιξη της μυθιστορίας, του (παλαιού και νέου τύπου) μυθιστορήματος, της αφηγηματικής μυθοπλασίας κλπ.

Β) Επικέντρωση σε κομβικά λογοτεχνικά έργα-σταθμούς για το όλο θέμα, στο ειδολογικό πλαίσιο των ζητημάτων και τη χρονική περίοδο που απασχολούν το σεμινάριο.

Γ) Σύνδεση των κειμένων αυτών με νεότερα και σύγχρονα ζητήματα ποιητικής, που μπορούν να αναδείξουν και τον ανεξάντλητο, δημιουργικό, ανοιχτό χαρακτήρα των αναγνώσεων τους.

Ο συνολικός προβληματισμός έχει συγκριτική βάση και μέθοδο, καθώς τα δεδομένα συλλέγονται από περισσότερες «εθνικές» λογοτεχνίες και ο συνδυασμός τους οδηγεί σε συνθέσεις και «μοντελοποιήσεις».

Πιο συγκεκριμένα, το corpus που εξετάζεται περιλαμβάνει τα εξής έργα:

- Chrétien de Troyes, *Perceval ou Le Conte du Graal*, έμμετρη γαλλική μυθιστορία (12^{ος} αι.)
- Βοκάκιος, *Δεκαήμερο*, πεζό ιταλικό έργο (14^{ος} αι.).
- *Λίβιστρος και Ροδάμνη*, έμμετρη ερωτική μυθιστορία της Δημώδους Μεσαιωνικής Γραμματείας (διασκευή 15^{ου} αι.).
- Marivaux, *La Vie de Marianne*, γαλλικό μυθιστόρημα (18^{ος} αι.).
- Laurence Sterne, *The Life and Opinions of Tristram Shandy, Gentleman*, αγγλικό μυθιστόρημα (18^{ος} αι.).
- Jane Austen, *Pride and Prejudice*, αγγλικό μυθιστόρημα (19^{ος} αι.)
-

3. Αρχαιακή Έρευνα (ΝΕΦ 244)

Επίκουρη Καθηγήτρια Μαρία Ρώτα

Το σεμινάριο αφορά στο πεδίο της αρχαιακής έρευνας ως εργασίας υποδομής των νεοελληνικών φιλολογικών σπουδών. Θα παρουσιαστούν αρχαιακές συλλογές και τεκμήρια, μέθοδοι και εργαλεία έρευνας, επεξεργασία κειμενικών, οπτικοακουστικών, ψηφιακών, ηλεκτρονικών αρχείων και συλλογών. Οι φοιτητές γνωρίζουν τις βασικές έννοιες, τα εργαλεία και τις μεθόδους της αρχαιακής έρευνας και εξοικειώνονται με την ερευνητική εργασία οργάνωσης, ταξινόμησης, καταγραφής και αξιοποίησης λογοτεχνικών αρχείων. Συγκροτούν ερευνητικές ομάδες για τη διαχείριση του αρχαιακού υλικού στο Εργαστήριο Νεοελληνικής Φιλολογίας.

Βιβλιογραφία

Benveniste, Henriette-Rika. "Perdus Dans L'archive: Foucault, L'historien Et L'écrivain." *Historiein*, vol. 12, 2012.

<http://www.historeinonline.org/index.php/historein/article/view/158>

Brothman, Brien. "The Past That Archives Keep: Memory, History, and the Preservation of Archival Records." *Archivaria*, n.d.

<http://journals.sfu.ca/archivar/index.php/archivaria/article/viewFile/12794/13993>

Derrida, Jacques. *Η Έννοια Του Αρχείου*, Μπφ Κωσσης Παπαγιώργης. Αθήνα: Εκκρεμές, 1996.

Farge, Arlette. *Η Γεύση Του Αρχείου*, μτφρ. – πρόλογος: Ρίκα Μπενβενίστε, Αθήνα: Νεφέλη, 2004.

Ridener, John. *From Polders to Postmodernism: A Concise History of Archival Theory*. Minnesota: Litwin Books LLC, 2009.

Hughes, Lorna M. *Digitizing Collections. Strategic Issues for the Information Manager*. London: Facet Publishing, 2003.

Άλλη εξειδικευμένη βιβλιογραφία δίνεται κατά τη διάρκεια των συναντήσεων.

Σεμινάρια Επιλογής Γ' Εξαμήνου:

Από τον ΠΜΣ της Λαογραφίας

1. Μύθος, παραμύθι, παροιμία, θρύλος λαϊκή ποίηση (τραγουδί), αυτοβιογραφική διήγηση, προφορική ιστορία, νέες μορφές του έντεχνου λαϊκού λόγου: θεωρητικές και εφαρμοσμένες προσεγγίσεις (ΜΛ11)

Αφροδίτη Νουνανάκη, Μ. Καπλάνογλου & Γ. Κούζας

Το μάθημα εξετάζει τα είδη της λαϊκής αφήγησης, δίνοντας έμφαση στο περιεχόμενο, τη μορφή και της λειτουργίες των αφηγήσεων, τα οποία μελετώνται με βάση τις θεωρίες και μεθοδολογίες της λαογραφικής επιστήμης. Εξετάζει ειδικότερα τη μορφή, τη δομή, τα κοινωνικά και παραστασιακά πλαίσια των προφορικών αφηγήσεων αλλά και τη ανάπτυξη των μορφών και θεμάτων του λαϊκού πολιτισμού ως λογοτεχνικών μορφών. Δίνεται έμφαση στη συμβολή των λαογραφικών εννοιών και θεωριών στη λογοτεχνική ανάλυση και ερμηνεία αλλά και στις φιλολογικές προσεγγίσεις που συνεισφέρουν στην ανάλυση και ερμηνεία του λαϊκού πολιτισμού. Το μάθημα αναφέρεται επίσης στη μορφή, δομή, κοινωνικά και παραστασιακά πλαίσια των αυτοβιογραφικών αφηγήσεων και των συναφών με αυτές ειδών, όπως οι αφηγήσεις προσωπικής εμπειρίας, τα μεμοράτα, τα φαμπουλάτα και οι αφηγήσεις ζωής. Εξετάζονται κυρίως παραδείγματα από την ελληνική λογοτεχνία, συγκριτικά με παραδείγματα από άλλες ευρωπαϊκές λογοτεχνίες και από λογοτεχνίες των λαών της Μεσογείου.

Από το ΠΜΣ της Γλωσσολογίας

2. Ζητήματα κειμενικής ανάλυσης (ΜΓ18)

Διονύσης Γούτσος

Βασικός στόχος του μαθήματος είναι η ανάδειξη πλευρών της οργάνωσης του κειμένου με αφετηρία διάφορες κειμενικές θεωρίες και η εξοικείωση με τις μεθόδους ανάλυσης λόγου σε διάφορα κειμενικά είδη. Επιλέγονται θεωρίες που απασχολούν τη σύγχρονη έρευνα σε σχέση με κεντρικά ζητήματα και πεδία όπως η αξιολόγηση, οι ιδιαιτερότητες του προφορικού λόγου, οι κειμενικές σχέσεις συνεκτικότητας, η Κριτική Ανάλυση Λόγου και τα σώματα κειμένων. Σταθερή παράμετρος του μαθήματος είναι η σύνδεση των θεωριών και προτύπων ανάλυσης με την αναλυτική πράξη. Για τον λόγο αυτό οι φοιτητές/φοιτήτριες ασκούνται στην σύνοψη και παρουσίαση ερευνητικών άρθρων και ζητημάτων.

Βιβλιογραφία

Γεωργακοπούλου, Α. & Γούτσος, Δ. 2011. *Κείμενο και επικοινωνία*. Ανανεωμένη έκδοση. Αθήνα: Πατάκης.
Coulthard, M. (ed.) 1994. *Advances in Written Discourse Analysis*. London: Routledge.
Dijk, T. A. van (ed.) 1997. *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction*. London: Sage.
Hyland, K. & Paltridge, B. 2011. *The Continuum Companion to Discourse Analysis*. London: Continuum.
Jaworski, A. & Coupland, N. (eds) 1999. *The Discourse Reader*. London & New York: Routledge.
Schiffrin, D., Tannen, D. & Hamilton, H. E. (eds) 2003. *The Handbook of Discourse Analysis*. Oxford: Blackwell.

Σεμινάρια Επιλογής Β' Εξαμήνου

1. Ποίηση, μετρική και δημιουργική γραφή (ΝΕΦ 219)

Καθηγητής Ευριπίδης Γαραντούδης Ποίηση, μετρική και δημιουργική γραφή

Κύριος στόχος του σεμιναρίου είναι το να ασκηθούν οι μεταπτυχιακοί φοιτητές και φοιτήτριες στη δημιουργική γραφή στο κειμενικό είδος της ποίησης. Συγκεκριμένα, να γράψουν δημιουργικές-ποητικές ασκήσεις, στη βάση αρχικά της διδασκαλίας και, στη συνέχεια, της συνεργασίας μεταξύ τους και της πρωτοβάθμιας γνώσης βασικών μορφολογικών εργαλείων από την παράδοση της ελληνικής ποίησης, σε όλο το φάσμα της ανάπτυξης της μέσα στον ιστορικό χρόνο (αυστηρά έμμετρος στίχος, ελευθερωμένος στίχος, ελεύθερος στίχος, μεικτές φόρμες, πεζό ποιήμα). Οι εργασίες θα περιλαμβάνουν αφενός τις δημιουργικές-ποητικές ασκήσεις και αφετέρου τα κείμενα αυτοσχολιασμού τους.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Θρασύβουλος Σταύρου, *Νεοελληνική μετρική*, Θεσσαλονίκη, Α.Π.Θ., Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη 1974.
Μαντατοφόρος, τχ. 32, Δεκ. 1990, Αφιέρωμα στη νεοελληνική μετρική.
Νεοελληνικά μετρικά, Επιμέλεια Νάσος Βαγενάς, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ρέθυμνο 1991.
Η ελευθέρωση των μορφών. Η ελληνική ποίηση από τον έμμετρο στον ελεύθερο στίχο (1880-1940), Επιμέλεια Νάσος Βαγενάς, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 1996.
Ινστιτούτο Μεσογειακών Σπουδών, *Βιβλιογραφία Νεοελληνικής μετρικής*, Διεύθυνση ερευνητικού προγράμματος «Αρχείο νεοελληνικής μετρικής»: Νάσος Βαγενάς, Έλεγχος και επιμέλεια έκδοσης της Βιβλιογραφίας: Ευριπίδης Γαραντούδης, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2000.
Οδηγός δημιουργικής γραφής του Πανεπιστημίου του Κέιμπριτζ, Επιμέλεια David Morley – Philip Neilsen, Μετάφραση Ραζαλί Σινοπούλου, Αθήνα, Εκδόσεις ΕΑΠ 2021.
Αλίκη Συμεωνάκη, *Δημιουργική γραφή ποιητικού κειμένου. Επιστημονική θεμελίωση και εκπαιδευτική προσέγγιση*, Αθήνα, Εκδόσεις Gutenberg 2022.
Charles O. Hartman, *Free Verse. An Essay on Prosody*, Princeton University Press, Princeton, New Jersey 1980.
H. T. Kirby-Smith, *The Origins of Free Verse*, University of Michigan 1996.
Jon Silkin, *The Life of Metrical and Free Verse in Twentieth-Century Poetry*, MacMillan Press Ltd, Great Britain 1997.
Clive Scott, *Vers Libre. The Emergence of Free Verse in France 1886-1914*, Clarendon Press, Oxford 1990.
Clive Scott, *Reading the Rhythm. The Poetics of French Free Verse 1910-1930*, Clarendon Press, Oxford 1993.

2. Θεωρία της Λογοτεχνίας II (ΘΛ 293)

Επίκουρη Καθηγήτρια Πέγκυ Καρπούζου Μεταδομισμός, λόγος και κουλτούρα

Σκοπός του σεμιναρίου είναι η μελέτη της σύνθετης σχέσης λόγου και κουλτούρας στο πλαίσιο της μετανεωτερικότητας. Ειδικότερα, μέσα από την κριτική προσέγγιση βασικών θεωρητικών κειμένων των μεταδομιστικών κυρίως και μεταμοντέρνων θεωριών του 20ου αιώνα -οι οποίες επεδίωξαν να κλονίσουν τις βεβαιότητες και τις «μεγάλες αφηγήσεις» της μεταφυσικής και της επιστήμης- εξετάζονται ζητήματα που αφορούν τις πρακτικές παραγωγής του λόγου, τη συγκρότηση του νεωτερικού και του μετανεωτερικού υποκειμένου καθώς και τη δυνατότητα γνώσης και αναπαράστασης του κόσμου. Η επισκόπηση του εν λόγω κριτικού προβληματισμού που διατρέχει τα πεδία της θεωρίας της λογοτεχνίας, της κοινωνιολογίας, της φιλοσοφίας, της ιστορίας των ιδεών, της γεωγραφίας κ.ά διενεργείται μέσω διαλέξεων της διδάσκουσας και διαδοχικών κύκλων προφορικών παρουσιάσεων από τους συμμετέχοντες, οι οποίες εστιάζουν στις παρακάτω θεματικές ενότητες:

Βασικές αρχές του μεταδομισμού.

Εισαγωγή στις έννοιες της κουλτούρας, της μετανεωτερικότητας και του μεταμοντέρνου (L. Hutcheon, Z. Bauman, J. Baudrillard, F. Jameson).

Λόγος, μύθος, αναπαράσταση (R. Barthes, U. Eco, St. Hall).

Λόγος και γραφή (J. Derrida).

Λόγος, μύθος, αναπαράσταση (R. Barthes, U. Eco, St. Hall)

Λόγος, γνώση και εξουσία (M. Foucault, F. Lyotard, E. Said).
Μεταμοντέρνο και μεταμυθοπλασία (L. Hutcheon, P. Waugh).
Μετανεωτερικότητα και χώρος (E. Soja, R. Tally).

Το σεμινάριο ολοκληρώνεται με τη συγγραφή γραπτής εργασίας από τους φοιτητές πάνω σε ερευνητικά ζητήματα που αφορούν την ποιητική της μεταμοντέρνας μυθοπλασίας ή/και την ανάλυση της μεταμοντέρνας κουλτούρας σε ελληνικά, ευρωπαϊκά ή αμερικανικά λογοτεχνικά κείμενα.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Z. Bauman, Ρευστοί καιροί: Η ζωή την εποχή της αβεβαιότητας, μτφρ. Κ. Δ. Γεώργας, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2009.

D. Cuche, *Η έννοια της κουλτούρας στις Κοινωνικές Επιστήμες*, επιμ. Μ. Λεοντσίνη, μτφρ. Φ. Σιαπιτσας, Αθήνα, Δαρδανός, 2001.

T. Eagleton, *Η έννοια της κουλτούρας*, μτφρ. Η. Μαγκλίνης, Αθήνα, Πόλις, 2003.

T. Eagleton, *Οι αυταπάτες της μετανεωτερικότητας*, μτφρ. Σπανός, Αθήνα, Εκδόσεις Καστανιώτη, 2003.

L. Hutcheon, *A poetics of postmodernism: history, theory, fiction*, Νέα Υόρκη, Routledge, 1988.

F. R. Jameson, *Το μεταμοντέρνο: Η η πολιτισμική λογική του ύστερου καπιταλισμού*, μτφρ. Γ. Βάρσος, Αθήνα, Νεφέλη, 1999.

P. Waugh, «Μεταμοντερνισμός» στο *Ιστορία της Θεωρίας της Λογοτεχνίας* /9, επιμ. C. Knellwolf και C. Norris, μτφρ. Σ. Παρασχάς – Μ. Πεχλιβάνος – Ε. Σηφάκη, Θεσσαλονίκη, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών – Ίδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη, 2010, σ. 411-434.

Βλ. επίσης συναφή διεθνή επιστημονικά περιοδικά μέσω του HEAL LINK

(π.χ. *Postmodern Culture, Journal of Literary Theory, boundary 2*).

Αναλυτική εξειδικευμένη βιβλιογραφία για τις επιμέρους ενότητες του σεμιναρίου και επιπλέον εκπαιδευτικό υλικό, βλ. στο e-class του μαθήματος:

<https://eclass.uoa.gr/courses/PHIL517/>